

КОДРАТ

Кодрат је био, свакако, један од најстаријих хришћанских апологета. О њему се зна, понешто, само из извешаја које нам даје Јевсевије. По тим извештајима, он је живео за владе цара Трајана (98—117) и за владе цара Адријана (117—138). Био је апостолски ученик, и као њихов наследник, за владе Трајанове, проповедао је јеванђеље, обилазио многе земље и градове, ширећи Христову науку. Као и сви остали апостолски наследници, тако је и Кодрат имао права оснивати црквене општине и у њима постављати епископе. Он је заиста своју јеванђелску мисију најревносније вршио¹⁾. На другом, пак, месту Јевсевије помиње неког Кодрата пророка²⁾, који је, по свој прилици, живео у Малој Азији. По овоме изгледа да Јевсевије овде помиње неког Кодрата, који је у исто време и апостолски ученик и пророк. У својој пак хроници, Јевсевије каже да је Кодрат, апостолски ученик, предао лично у руке цару Адријану једну апологију, у којој је узео у одбрану хришћане³⁾. Ту исту тврдњу допуњује он и у својој историји, где каже да је Кодрат обилазио разне земље и проповедао јеванђеље, па када је при томе приметио како зли и безбожни људи прогоне хришћане, предао је цару Адријану једну апологију у одбрану хришћана⁴⁾.

У Јевсевијевој хроници помиње се Атина као место где је Кодрат предао Адријану своју апологију. Цар Адријан је долазио у Атину, тада на зимовање и походио је елевзинске мистерије. Поред тога, Јевсевије каже и то да је Адријан лепо при-

1). Јевс. ист. црк. књ. 3. гл. 37.

2). Јевс. ист. црк. књ. 5. гл. 17.

3). Јевс. хрон. издао Alfred Schoene — Берлин 1866. том. 2 стр. 166 и 167.

4). Јевс. ист. црк. књ. 4. гл. 3.

мио Кодратову апологију, да ју је пажљиво прочитао и да је дошао до уверења да је неправда и бесмисленост убијати људе без осуде и без икаква доказа о њиховим кривицама. Стога је издао наредбу Минуцију Фундану, проконзулу Азије, да никога не убијају без оптужбе и без доказане кривице.

Јероним, који је превео и прерадио донекле Јевсевијеву хронику, пише о томе овако:

„Кодрат, апостолски ученик, и Аристид Атињанин, наш филозоф, предали су Адријану написане књиге за хришћанску веру, а легат Серен Граније, човек особито уважен, послао је цару писма, наглашујући да је неправедно због повика светине допустити пролевање крви невиних људи. Без икакве кривице они због свог имена и учења постају кривци. Овим потресен Адријан, писао је Минуцију Фундану, проконзулу Азије, да не треба кажњавати хришћане без доказане кривице.“

Георгије Синкел, који се без сваке сумње угледао на Јевсевијеву хронику, потврђује нам то исто, само другим речима¹⁾.

Дионисије, епископ коринтски, који је, по Јевсевијевој хроници, живео за владе цара Марка Аврелија²⁾, написао је једну посланицу Атињанима, у којој каже да су они занемарили јеванђелску науку због гоњења. Поред тога каже да је њихов епископ Публије страдао мученичком смрћу и да га је наследио у епископском звању Кодрат, који је успео да прикупи око себе чланове атинске хришћанске општине и да их поново оживи у вери³⁾. Из свега овога јасно се види да Дионисије Коринтски овде није имао у виду апологета Кодрата, него сасвим другог неког Кодрата, а то се најбоље види по томе што он тога Кодрата означава као свог савременика, т. ј. као онога који је живео за владе цара Марка Аврелија, а не за владе Трајанове и Адријанове. Затим он нигде у овој посланици не помиње да је епископ Кодрат био апостолски ученик и да је написао апологију за хришћане коју је лично предао цару Адријану у руке.

Јероним, који је погрешно схватио речи Дионисијеве, каже да је Кодрат, ученик апостолски, наследио Публија, епископа атинског, који је умро мученичком смрћу за веру Исуса Христа. Даље каже да је исти Кодрат брижљиво скупљао око себе

¹⁾ Γεωργιος Συνκελλος Corpus scriptorum historiae Byzantinae — Bonn том 1. стр. 658.

²⁾ Јевс. хрон. издао Schoene — Берлин 1866. — том 2. стр. 172.

³⁾ Јевс. ист. црк. књ. 4. гл. 23.

све верне чланове атинске цркве, који се због страха беху растурили на све стране, а када је цар Адријан дошао у Атину да походи елевзинске мистерије, тада су непријатељи хришћана улучили прилику да цара задобију против хришћана. Због тога се решио Кодрат да напише своју апологију у одбрану хришћана, коју је предао цару лично у руке¹⁾. Опет на другом месту исти Јероним идентификује апологета Кодрата са атинским епископом Кодратом и каже: „Није ли предао књигу за нашу веру Кодрат, апостолски ученик и атински епископ, цару Адријану који је походио елевзинске мистерије? И толико је дивљење било код свих да је његов сјајни ум ублажио најжешће гоњење²⁾).

У новије време ову погрешну тврдњу Јеронимову обновили су грчки научници Константин Контогон³⁾ и Апостол Христодуло⁴⁾, те су и они тврдили да су и епископ и апологет Кодрат једно исто лице. Наравно, тврдња Јеронимова као и поменутих грчких научника је нетачна, јер, по свим наведеним разлозима, може се утврдити да су Кодрат, апологет и Кодрат, епископ атински, две засебне личности.

Није утврђено сасвим тачно време када је Кодрат предао Адријану своју апологију. Свакако је означено време приближно. Тако у јерменском преводу Јевсевијеве хронике наилазимо на годину 124., а у једном старом рукопису на 125. У Јеронимовом латинском преводу Јевсевијеве хронике стоји 126. година. Као што постоје спорна мишљења о времену када је Кодрат предао апологију Адријану, тако постоје и о месту где је исту предао. Било је критичара који нису признавали да је то место била Атина. У новије време ту њихову сумњу разбили су неки историчари који су доказивали јаким аргументима да је Адријан одиста боравио у Атини од јесени 125. до лета 126. године и доцније поново од почетка лета 129. до пролећа 130. године⁵⁾. Према томе би се донекле могло примити као тачно извешће које нам даје Јевсевијева хроника и могли бисмо поверовати

¹⁾ Hieron. De viris illustribus cap. 19.

²⁾ Hieron. Epistola 70 ad Magnum.

³⁾ К. Контоγόνου: Εκκλ. ιστορ. Стр. 204; φιλολογική και κριτική ιστορία εν, Ἀθήναις 1851. том. 1. стр. 272.

⁴⁾ Ἀ. Χριστοδοῦλου: Πατρολογία Κωνσταντινουπόλεως 1894. стр. 104

⁵⁾ J. Dürr: Die Reisen des Kaisers Hadrian. Abhandlungen des archäol. — epigraph. Seminars der Universität Wien 2, 1881, 42; P. v. Rohden bei Pauly — Wissowa: Realenzykl. der klass. Altertumswissenschaft 1, 1894, 506.

да је Кодрат предао апологију Андријану башу то време, када је он боравио у Атини. Они критичари, који хоће да иденфикују Кодрата апологета с Кодратом епископом тврде да је у Атини могао цару предати апологију само Кодрат, епископ атински, који је у исто време био и апостолски ученик и апостол. По свим наведеним доказима, та је њихова тврдња нетачна и неоснована, јер је Кодрат апологет по свој прилици био је родом из Мале Азије, а у Атину је долазио као проповедник јеванђелске науке, о чему нам сведочи најбоље Јевсевије. Кодрат пак, епископ атински, није узимао у Атини епископски положај за владе Адријанове него доцније, те је према томе искључена могућност да је он предао Адријану апологију у одбрану хришћана, и ако је можда био родом Атињанин. Свакако поменути апологију предао је цару Адријану Кодрат, ученик апостолски, који се, случајно, као проповедник јеванђелске науке, затекао у Атини за време царева боравка, а никако доцнији Кодрат, епископ атински.

О смрти Кодратовој се ништа поуздано не зна, само у црквеним минејима источне — православне цркве налазимо да је Кодрат умро 21. септембра, када га и црква слави. У мученичким актима западне цркве каже се на једном месту, да је апостол Кодрат проповедао реч господњу у Атини и Магнезији, да је просвећивао народ, учећи га познавању Бога. Затим се даље каже да су га гониоци хришћанства протерали из Атине и тиме га удаљили од његова стада, па су га затим каменовали, метали га у ватру и мучили га другим мукама, док није доцније, за владе Адријанове, умро мученичком смрћу 26. маја¹⁾.

По Јевсевијевој историји знамо да се Кодратова апологија очувала до 4. века, јер сâм Јевсевије каже да ју је читао и да се у њој осећа апостолска идеја и дух умног човека. Очувао се само један мали део те апологије, који гласи: „Дела нашега спаситеља увек су присутна, јер је истина да они који су били излечени и који су устали из мртвих, нису само посматрани као они који су излечени и васкрсли, него као они који су увек присутни. И не само онда када је присутан спаситељ, него и онда када је без њих. Они беху дуго времена присутни тако, да неки од њих дођоше и до нас²⁾“. Фотије, патријарах цариградски уверава нас да се Кодратова апологија сачувала чак и

1) Bolland: Acta sanctorum 26. mensis mai.

2) Јевс. ист. црк. књ. 4. гл. 3.

до 6. века, и каже да је Јевсевије, епископ солунски у 6. веку написао десет говора против неког Андреје, који је био присталица Афтардокита. У тим говорима он спомиње Св. Писмо старог и новог завета и дела истакнутих црквених отаца, међу којима спомиње и Кодрата.¹⁾

Код Филипа Сидета, историчара црквеног наилазимо на једну белешку, која нас подсећа на онај део Кодратове апологије кога наводи Јевсевије у својој историји, јер се и ту каже да су живели све до Адријана неки које је Христос васкресао из мртвих. Ту белешку приписује Сидет Папији епископу јерапољском²⁾. Harnack мисли да је Папије читао Кодратову апологију и да се њом послужио, наводећи поменуте речи³⁾. Шарман, напротив, мисли да је Филип Сидет, читајући Јевсевијеву историју, погрешно прочитао оно место које говори о Кодратовој апологији, те је тако заменио име Кодратово са Папијиним⁴⁾.

Све напомене о апологету Кодрату, као и о другим Кодратима старог хришћанског доба, сакупио је Routh у својој књизи „Reliquiae Sacrae et. alt. I. Oхon 1846, 69—79“. После њега је то исто урадио Otto у својој књизи „Corpus apologetarum christianorum 9, Jenae 1872, 333—341. Овде Otto спомиње неког Кодрата који је умро мученичком смрћу за владе Деција Трајана или Валеријана.

На јерменском језику се очувала једна посланица коју је Јаков, јерусалимски епископ, упутио Кодрату. У овој посланици је Кодрат обележен као ревносни проповедник јеванђеља и велики противник Јевреја и незнабошца⁴⁾. Ту може бити наравно речи само о Кодрату, апостолском ученику.

О Кодрату апологету писали су ови писци: А. Harnack: Die Überlieferung der griechischen Apologeten — Texte und Untersuchungen u. s. v. I, 1—2, Leipzig 1882 100—109; Geschichte der altchristlichen Literatur 1, 95, 2, 1, 263—271; Th. Zahn: Der älteste Apologet des Christentums. Neue kirchliche Zeitschrift, 2, 1891, 281—287; Forschungen zur Geschichte des neutestamentlichen Kanons u. s. w. 6, 1900, 41—53. Quadratus der Prophet und Apologet.

Д-р М. Микијељ

¹⁾ Φωτίου βιβλιοθήκη Κωδ. 162.

²⁾³⁾ Funk: Patres apostolici — Tübingen 1901, 1, 368; Die Vorte des Quadratus 1, 376.

⁴⁾ Chamau: John the Presbyter and the fourth Gospel — Oxford 1911, 95

⁴⁾ издао на јерменски језик J. Dashian у Бечу 1896. — превео на немачки P. Vetter у Lit. Rundschau 1896. 259.